

ΤΩ ΛΑΜΠΡΟΤΑΤΩ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΑΝΕΣΤΑΤΩ

ΜΕΓΑΛΩ ΔΟΥΚΙ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ Ο ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Συνοπτικώτατον περί τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκπορεύσεως, ἐν ᾧ καὶ ἀνάπτυξις τοῦ Ὄρου τοῦ ἐν Φλωρεντία γεγεννημένου.

Πᾶσι μὲν ἄλλοις ἐγὼ σε τῶν εὐδαιμόνων νενόμικα, λαμπρό-

Περιλαμβάνεται ἐν τῷ Παρισιακῷ 1191, φ. 49^b - 53^a, αἰῶνος ιε' (N), Παρισιακῷ 949, φ. 110^a - 118^a, αἰῶνος ις' (Π), Μαδριτεῖω 115 (4636), φ. 120^a - 126^b, αἰῶνος ιε' (M), Ἀμβροσιακῷ M 41 sup., φ. 36^a - 46^a, αἰῶνος ιε' (A) καὶ Ἀμβροσιακῷ Q 84 sup., φ. 13^a - 21^b, αἰῶνος... (B). Ἐξεδόθη δὲ τὸ πρῶτον ἐκ κώδικος ἡμῶν ἀγνώστου ὑπὸ τοῦ Λέοντος Ἀλλατίου (Graeciae orthodoxae Tomus primus. Ἐν Ῥώμῃ. 1652 σ. 400 - 418). Τῆς ἐκδόσεως δὲ ταύτης, ἧς αἱ διάφοροι γραφὴ δὲ δηλοῦνται ἐνταῦθα διὰ τοῦ στοιχείου Γ, ἀπλοῦν ἀπότυπον εἶνε ἢ ἐκδοσίς παρὰ τῷ Migne ἐν Ἑλληνικῆς Πατρολογίας Τόμῳ PNH' σ. 991-1008 πλὴν ἐν ἐλαχίστοις, οἷον ὡςπερ ἀντὶ ὡςπέρ, κάκεινο ἀντὶ κάκεινο, οἷός τε ἀντὶ οἷός τε, ὅ τι ἀντὶ ὅτι κτλ Σπανιώτατα δ' ὑπάρχουσι τινες καιριώτεραι διαφοραὶ δηλωθεῖσαι ἐν ταῖς κριτικαῖς σημειώσεσιν ἐνταῦθα διὰ τῆς λέξεως *Migne*. Περιττὸν δ' ἐθεώρησα νὰ σημειώσω ἰδίᾳ τὰς οὐκ ὀλίγας ἐν τῇ ἐμῇ ἐκδόσει ταύτῃ διαφορὰς περὶ τὴν στίξιν ἀπὸ τῶν ἐκδόσεων τοῦ Ἀλλατίου καὶ τοῦ Migne.

Ξ = ἅπαντες οἱ κώδικες.

Ἐπιγραφή Τῷ (ᾧ A) λαμπροτάτῳ - συνοπτικώτατον (συνοπτικώτατον B) - ἐκπορεύσεως (εὐπορεύσεως διαγραφέντος τοῦ εὐ ἀνθ' οὗ ἐκ ἐν τῇ ᾧ B) - γεγεννημένου (γενομένου Γ) ΠΜΒΓ: Τῷ λαμπροτάτῳ καὶ περιφανεστάτῳ, μεγάλῳ δουκὶ ἰωάννης διδάσκαλος ὁ ἀργυρόπουλος N: Τῷ λαμπροτάτῳ καὶ περιφανεστάτῳ ἀνδρὶ, κυρίῳ λουκᾷ διερμηνευτῇ τῷ μεγάλῳ δουκὶ ἰωάννης ὁ ἀργυρόπουλος M

1. Πᾶσι NΠΒΓ: ᾧ A: Ἄπασι M ἐγὼ σε ἐν συνεχείᾳ τοῦ κειμένου NΠΜΒ: ἄνωθεν A σε NΠAMΓ: σε ἐν δὲ τῇ ᾧ σοι B

τατε καὶ περιφανέστατε μέγα δούξ, ὧν ἕκαστον ἀμήχανον ἐξε-
 πείν, οὐ μόνον κατὰ τὸν ἐνεστηκότα χρόνον, ὅς ἡμῖν ἄγαν βρα-
 χύτατος συγκεχώρηται, ἀλλ' οὐδ' ὅτε καιρὸς τῶν σῶν ἐγκωμίων,
 ὅθ' ὑπόθεσιν λαμπροτάτην, οἶμαι, τὰ σὰ ποιησόμεθα, οὐχ ἦττον
 5 δὲ καὶ τῇ ἣν ἔχεις περὶ τοὺς λόγους σπουδῆν, οὗς τῶν ἐν ἡμῖν
 ἀπάντων νομίζων τὸ τιμιώτατον γῶν μὲν ἱστορίαις χαίρεις καὶ
 ἄπερ ἐν συγγραφαῖς περιέχεται, ὅν δὲ φιλοσοφεῖς ἀκριβῶς, ὡσπερ
 τις ἐν Ἀκαδημίᾳ τραφεῖς ἢ πλοκάς εἰδῶς λόγων, οὗς αὐτὸς ἔπλεξεν
 ὁ Περίπατος, μάλιστα δ' ὅτι, μόνος σχεδὸν τὰ δημόσια πλάττων
 10 καὶ τοῦθ' ὑπάρχων ἐν Πόλει, ὅπερ ἐν σώματι δήπου ψυχὴ καὶ
 ὅπερ νοῦς ἐν παντί, οὐδὲ τῶν θεολογικῶν ἄμοιρος ἐγένου δογμα-
 των, ἀλλ' οὕτω τοι καλῶς καὶ τούτων τὸ πλεῖστον ἐξήσκησας,
 ὥστε μηδένα βραδύως πιστεύειν, ὅτι σοὶ καὶ περὶ ἄλλων γέγονε
 λόγος. Σημεῖον δὲ, ὅτι πᾶς ὅστισοῦν θεολογίαν εὖ ἠσκηκῶς, πείραν
 15 διδοὺς καὶ λαμβάνων, ἄπεισι μᾶλλον θαυμάζων ἢ θαυμαζόμενος.

3. συγκεχώρηται ΠΜΑΓ: συγκεχωρῆται Ν: συγκεχώρη-
 ται Β οὐδ' ΝΠΜΑΓ: εἰδ' ἐν δὲ τῇ ᾠα οὐ Β 4. ὅθ ΠΜΑΒΓ:
 ὅθ' Ν τὰ σὰ ΠΜΑΒΓ: τασὰ Ν ποιησόμεθα ΠΜΑΒΓ: ποιη-
 σόμεθα Ν οὐχ' ΠΜΑΒΓ: οὐχ' Ν 5. τῇ ΝΠΑΓ: τὴν ΜΒ

περὶ τοὺς λόγους ἐν τῷ κειμένῳ ΝΠΜΑΓ: ἐν τῇ ᾠα Β σπου-
 δῆν Ε. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ γραφῆ σπουδῆ 6 τιμιώτατον
 ΝΜΑΒΓ: τιμιώτατον Π ἱστορίαις ΝΠΜΑΓ: ἱστορία ἐν τῷ

κειμένῳ, ἐν δὲ τῇ ᾠα ἱστορίαις Β χαίρεις ΝΠΜΑΓ: χαίρεις Β

7. συγγραφαῖς ΝΜΑΓ: συγγραφαῖς Π: συγγραφαῖς Β φι-
 λοσοφεῖς ἀκριβῶς ΝΠΜΑΓ: ἀκριβῶς φιλοσοφεῖς Β ὡσπερ Μ:
 ὡσπερ ΝΠΑΒΓ 11. ἐγένου ΝΠΜΑΒ: ἐγίνου Γ 12. καὶ

ΝΜΑΒΓ: καὶ Π τούτων ΝΠΑΒΓ: τούτων ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον
 γραφέντος τοῦτον Μ 13. καὶ ΝΠΑΒΓ: λείπει Μ 14. ὅτι πᾶς
 ἐν τῷ κειμένῳ ΝΠΜΑΓ: ἐν τῇ ᾠα Β 15 ἄπεισι ΝΓ: ἄπεισι Π:

ἄπεισι ΜΑΒ μᾶλλον ΝΜΑΒΓ: μᾶλλον Π θαυμάζων ἢ θαυ-
 μαζόμενος ΝΜΒΓ: θαυμαζόμενος ἢ θαυμάζων Α: θαυμαζόμε-

νος ἢ θαυμάζων Π

Οὕτω περίεστί σοι μελέτης, καὶ ταῦτα τῆς τῶν κοινῶν φροντίδος ἐχόμενος καὶ ἃ σῶζειν ἐθέλει τὴν ἡμετέραν, ἄλλοτε ἄλλαις τύχαις οὐκ ἔξω πραγμάτων οὔσαν, ἀλλ' αἰεὶ θνήσκουσιν τῷ δέει τοὺς αὐτῆ πολεμίους. Χάριεν δέ σου κάκεϊνο, ὅτι, μόνος αὐτὸς οἶός τε ὢν τοῖς δόγμασιν ἐφιστάνειν, οὐδὲ τὴν σὴν ἡμῖν ἀπαξιοῖς 5 θεωρίαν, ἀλλὰ λέγεις μὲν αὐτὸς ἃ σοι περὶ ἐνίων δοκεῖ, ἀκούεις δὲ καὶ ἡμῶν ὅ τι φρονούμεν περὶ αὐτῶν, ὡς οὐχ οἶόν τε ὄν τὴν περὶ αὐτῶν δόξαν ἐρρῶσθαι, ἀν μὴ καὶ τοῖς εἰδόσι ταῦτά δοκῆ. Αὐτὸς μὲν μηδέποτε παύσαιο τοιούτοις συζῶν ἀγαθοῖς ἃ τε οἰκεῖά φασιν ἀνθρώπων καὶ οἷς ἐθέλει τὸ μακάριον περιγίγνεσθαι. Ἡμεῖς 10 δὲ, διττὰς εἰδότες σοὶ διὰ ταῦτα τὰς χάριτας ὢν τε ἡμᾶς ἀξιοῖς καὶ ὢν ἐντεῦθεν κοινῆ χρηστῶν ἀπολαύομεν, περιεργότερον μὲν

1. περίεστί ΝΑΒΓ: περιέσσι ΜΠ σοι ΝΜΑΒΓ: σοὶ Π
 ταῦτα ΝΠΜΑΓ: πάντα Β 2. σῶζειν ΝΠΜΑΓ: σώζειν ἐκ τοῦ
 τὸ πρῶτον γραφέντος σώσειν Β ἐθέλει ἐν τῷ κειμένῳ ΝΠΑΒΓ:
 ἐν τῇ ῶα πρόσθετον διὰ σημείου Λ Μ τὴν ἡμετέραν ΝΠΑΒΓ:
 τῶν ἡμετέρων Μ ἄλλοτε ΝΜΑΒ: ἄλλοτε Γ: ἄλλοται Π
 4. κάκεϊνο ΝΠΜΑΒ: κάκεϊνο Γ 5. οἶός Π: οἶος ΝΜΑΒΓ
 σὴν ΜΑΒΓ: σὺν ΝΠ 7. ὅ τι Ξ: ὅτι Γ οἶόν ΝΓ: οἶον
 ΠΜΑΒΓ ὄν ΝΜΑΒΓ: λείπει Π 8. ταῦτα ἔγραψα: ταῦτα ΞΓ
 9. μηδέποτε ΝΠΑΒΓ: μηδέποτε ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος
 μηδέποτε Μ παύσαιο ΠΜΑΒΓ: σαιο Ν τε ΠΑΒΓ: τὲ ΝΜ
 9-10. οἰκεῖά φασιν ἔγραψα: οἰκεῖα φασίν ΠΜΑΒΓ: οἰκεῖοι φασίν Ν
 10. περιγίγνεσθαι ΠΝΜΑ: περιγίνεσθαι ΒΓ ἡμεῖς ΝΜΑΒΓ:
 ἡμεῖς Π 11. δὲ ΠΜΑΒΓ: δὲν Ν διὰ ταῦτα ΝΠΑΓ: διαταῦτα Μ:
 διὰ ταῦτας Β ὢν ΝΜΑΒΓ: ὡς Π τε ΝΠΑΒΓ: τὲ Μ
 12. κοινῆ ΝΠΜΑΓ: κοινῆ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος κοινῆ Β
 χρηστῶν ΝΠΜΑΓ: χρηστῶν ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος
 χρητῶν Β ἀπολαύομεν ΝΜΒΓ: ἀπολαύομεν ἐκ τοῦ τὸ πρῶ-
 τον γραφέντος ἀπολαύωμεν Α: ἀπάνομεν Π περιεργότερον
 ΝΠΜΑΓ: περιεργότερον ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος περιεργώ-
 ρον Β

ἐν ἄλλοις, σοῦ ξυνεφαπτομένου, θεολογήσομεν πολλῶν τε ἄλλων
 πέρι καὶ δὴ καὶ περὶ οὗ λόγος ἡμῖν ἐγένετο πρότριτα. Νῦν δὲ
 ὀλίγ' ἄττα σὴν χάριν περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος προόδου
 φιλοσοφήσομεν. Ἐκέλευσας γὰρ, καὶ οὐκ ἦν ἀπειθεῖν τοιαύτη
 5 δυνάμει.

Τριῶν οὖν ὄντων ἐν τοῖς θεοῖς προσώπων κατὰ τὰς θεολογι-
 κάς ὑποτυπώσεις τε καὶ ἀρχάς, πατρός, υἱοῦ τε καὶ θεοῦ Πνεύ-
 ματος, ἡνωμένων μὲν τῇ οὐσίᾳ, διακρινομένων δὲ ταῖς ιδιότησι,
 χρήμασι παράγει μὲν τὸ ἐν ὁ πατήρ, παράγεται δὲ τὰ δύο, υἱός
 10 τε καὶ Πνεῦμα ἁγίου. Οὔτε γὰρ ἀφ' ἑαυτῶν ἔδει ταῦτ' εἶναι, ἵνα
 μὴ ἑτερότης γένοιτο φύσεως, οὔτ' ἐξ ἀλλήλων παράγεσθαι οἷς
 αὐτὸ ἑαυτὸ τι παράγειν ἀμήχανον. Ἐν οὖν διὰ τοῦτο τό γε παρά-

1. σοῦ ΝΠΒΓ: σου ΜΑ θεολογήσομεν ΝΠΜΑΓ: θεολο-
 γήσωμεν μετὰ ὀξείας καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ ὁ διαγραφείσης Β τε
 ΝΠΑΓ: λείπει ΜΒ 2. πέρι ΝΜΑΒ: περὶ ΠΓ περὶ ΝΠΜΑΒ:
 πέρι Γ πρότριτα ΝΠΜΑΓ: πρότριτα ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέν-
 τος πρότριτα Β 3. ὀλίγ' ΠΜΑ: ὀλίγα ΒΓ: ὀλίγά Π ἄττα
 ΝΜΑΒΓ: ἄττε Π σὴν ΝΜΑΒΓ: νὴν Π 4. φιλοσοφήσομεν
 ΝΠΜΒΓ: φιλοσοφήσωμεν Α οὐκ ἦν ΝΠΜΑΓ: οὐκοῦν ἐν δὲ
 τῇ ᾠξ Γρ. οὐκ ἦν Β 7. ὑποτυπώσεις ΝΜΑΒΓ: ὑποτυπώσεις Π
 τε ΝΠΑΒΓ: τὲ Μ 8. διακρινομένων ΝΜΑΒΓ: διακρίνομέ-
 νων Π δὲ ΠΜΑΒΓ: δὲν Ν 9. χρήμασι ΜΑΒΓ: χρήματι ΝΠ
 παράγει ΠΜΑΒΓ: παράγη Ν παράγεται ΝΠΜΑΓ: παρά-
 γει Β 10. ταῦτ' εἶναι ΝΜΑΒΓ: ταυτεῖναι Π 11. γένοιτο
 ΝΠΜΑΓ: γένητο ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος γένητω ἐν δὲ τῇ ᾠξ
 γένοιτο Β οὔτ' ΝΠΜΑΒ: οὔτε Γ παράγεσθαι ΝΠΑΒΓ:
 παράγεται Μ 12. αὐτὸ ΝΠΜΑΓ: ἐξ ἑαυτοῦ Β ἑαυτὸ
 ΝΜΑΒΓ: ἑαυτὸ Π διὰ τοῦτο ΝΠΜΒΓ: διατοῦτο Α τό γε
 ΝΠΜΑΓ: τότε ἐν δὲ τῇ ᾠξ τό γε Β παράγον ΝΠΜΑΓ: πα-
 ράγων Β

γον, τὰ δὲ λοιπὰ παραγόμενα· παράγων δὲ ὁ πατήρ παρακτικῶς
 δήπουθεν ἔξει δυνάμεις, διακρινομένας πῶς καὶ αὐτὰς οἷς δι' αὐ-
 τῶν διακρινόμενα παράγεται πρόσωπα, τὴν μὲν ἢ τὸν υἱὸν, τὴν
 δ' αὖ πάλιν ἢ παράγει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀρχὰς οὐσας τε καὶ
 δυνάμεις καὶ γονιμότητος αἷς μήτε παραγούσας μήτε μὴν παρα- 5
 γόμενας αὐτάς· ἐκάτερον γὰρ ὑποστάσεως ἴδιον· οὐ τελειοτήτων
 οὐδὲ δυνάμεων· ἐν ὑποστάσει γὰρ τὰ τοιαῦτα καὶ ἐνυπόστατα.
 Καλεῖται δὲ πρὸς τῶν θεολογούντων αὐτῶν ἢ μὲν τις γεννητικὴ,
 ἢ δ' αὖ προβλητικὴ δύναμις· διὸ καὶ τῶν παραγομένων τὸ μὲν
 γέννημα καὶ υἱός, τὸ δὲ πρόβλημα καὶ πνεῦμα προσαγορεύεται. 10
 Δεῖ γὰρ τὰ ἐκ τῶν ἀρχῶν ἐν τοῖς τοῦ αὐτοῦ εἴδους ταῖς σφῶν
 αὐτῶν πῶς ἀρχαῖς εἰκέναι καὶ ἐξ ἐκείνων ἔχειν καὶ τοῦνομα.

Ἐπεὶ δὲ τοῖν παραγομένοιον ἐκάτερον ἐκ τῆς οὐσίας λέγεται
 τοῦ πατρὸς, αὐτὴ δὲ οὔτε γεννᾶ οὔτε γεννᾶται, οὔτε μὴν προβάλλ-

1. τὰ δὲ ΠΜΑΒ: ταδὲ Γ: τὰ δὲν Ν παραγόμενα ΝΜΑΓ:
 παράγόμενα Π: παραγόμενα ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος παρα-
 γόμενα Β. Τελευτῶντος δ' ἐν ταύτῃ τῇ λέξει τοῦ στίχου ἐν τῷ Β,
 ἔπεται ἐν συνεχείᾳ Γρ. ὀλίγον δὲ περαιτέρω ἐν τῇ ᾠα παράγων δια-
 γεγραμμένον 2. πῶς ΝΠΜΑΓ: πῶς Β 3. ἢ ΝΠΑΒ: ἢ ΜΓ:
 ἢ Γ: ἢ ΝΠΑΒ: ἢ Μ 4. οὐσας ΝΠΜΑΓ: οὐσας Β τε ΠΜΑΒΓ:
 τὲ Ν 5. γονιμότητος ΝΜΑΒΓ: γονιμότητος Π αἷς ΝΜΑΒΓ:
 αἷς Π 6. ἐκάτερον ΝΜΑΒΓ: ἐκάτερον Π ἴδιον ΝΜΑΒΓ:
 ἴδιον Π τελειοτήτων ΝΜΑΒΓ: ταιλειοτήτων Π 7. ὑπο-
 στάσει ΝΜΑΒΓ: ὑπόστασει Π ἐνυπόστατα ΠΜΑΒΓ: ἐνυπό-
 στατα Ν 9. ἢ δ' αὖ ΜΑΓ: ἢ δ' ἦν Β: ἢ δ' ἦν ΝΠ διὸ
 ΝΜΑΒΓ: δυὸ Π 11. αὐτοῦ ἐν τῷ κειμένῳ ΝΠΜΑΓ: ἐν τῇ ᾠα Β

12. αὐτῶν ΝΜΑΒΓ: αὐτῶν Π πῶς ΠΜΑΒΓ: πῶς Ν εἰ-
 κέναι ΝΠΜΑΓ: εἰκέναι Β ἔχειν ΝΠΜΑΓ: ἔχει Β καὶ
 ΝΠΑΒΓ: λείπει Π 13. παραγομένοιον ΠΜΑΒΓ: παραμένοιον
 μένοντος ἐν τῷ μεταξὺ κενοῦ δύο γραμμάτων Ν 14. οὔτε γεννᾶ-
 ται οὔτε ΝΜΑΒΓ: οὔται γεννᾶται οὔτε Π μὴν ΝΠΜΑΓ: μὴν
 μετὰ διόρθωσιν Β

λει οὔτε προβάλλεται, καθάπερ οἱ θεολογοῦντές φασιν, ἀνάγκη
 τὴν οὐσίαν ἀρχὴν ἐκατέρων εἶναι τοιαύτην ἢ παράγει πατὴρ ἐκά-
 τερον, υἱόν τε καὶ Πνεῦμα ἅγιον· ἄλλως τε καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας
 ὄντα τὰ τε παραγόμενα τῷ παράγοντι καὶ ἀλλήλοις τὰ παραγό-
 5 μενα οὐκ ἂν ἄλλως εἶεν ἢ ἐκ τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας ὡς ἀρχῆς
 καὶ δυνάμεως, ἢ οὔτε παράγει οὔτε παράγεται οὔτ' ἐν τῷ ἐξ οὔ
 οὔτ' ἐν τῷ πρὸς ὃν ὄρω, ἐν τῷ πατρὶ δῆλα δὴ οὔσα καὶ ἐν τῷ υἱῷ
 καὶ τῷ Πνεύματι καὶ ὡς ἀρχὴ καὶ ὡς εἶδος τό γε διδόμενον.
 Ἄλλὰ μὴν, τῆς τοῦ πατρὸς ὑποστάσεως τῆς αὐτῆς οὔσης, ὅτε
 10 παράγει τὰ πρόσωπα, καὶ τῆς οὐσίας μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς αὐτὴ πάλιν
 οὔσης ἀρχῆς καὶ δυνάμεως, τὰ παραγόμενα τὰ αὐτὰ ἂν ἦν
 πάντη πάντως, μᾶλλον δὲ ἐν ἂν ἦν τῷ ὄντι τὸ παραγόμενον
 πρόσωπον, εἰ μὴ τῇ οὐσίᾳ καὶ ἄλλ' ἄττα ξυνῆν, δι' ὧν διάφοροι
 πως γένοιντ' ἂν αἱ δυνάμεις, αἷς υἱὸς καὶ Πνεῦμα παράγεται· τὰ
 15 δὲ ἄρα νοῦς ἂν εἶεν καὶ βούλησις, ὁ μὲν ἅμα τῇ οὐσίᾳ ἀρχὴ καὶ
 δυνάμεις ὧν δι' ἐνεργείας τῆς γεννήσεως παρακτικὴ τοῦ υἱοῦ, διὸ
 καὶ Λόγος ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς ὑπὸ τῆς θεολόγου βροντῆς ὠνόμασται·
 νοῦ γὰρ γέννημα λόγος· ἢ δ' αὖ συνάμα τῇ αὐτῇ οὐσίᾳ, ἢ βού-

1. οὔτε NMABΓ: οὔτε Π θεολογοῦντές MA: θεολογοῦν-
 τες NΠBΓ φασιν MA: φασίν NΠΓ: φησίν B 6. ἢ NΠMAΓ:
 ἢ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἢ B οὔτ' ἐν NMABΓ: οὔτεν Π
 δῆλα δὴ MA (;) δηλαδὴ NΠBΓ υἱῷ καὶ τῷ NMABΓ: λεί-
 πουσι Π 9. ὅτε NΠMAΓ: ὅτε ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος οὔτε B
 10. αὖ NΠABΓ: οὔσης (διαγεγραμμένον) αὖ M 11. δυνάμεως
 NMABΓ: δυνάμεως Π 12. ἐν NMABΓ: ἐν Π τῷ ὄντι ABΓ:
 τωόντι M: τωόντι NΠ τὸ NΠMAΓ: λείπει B 13. εἰ μὴ
 NΠMAB: εἰμὴ Γ ἀλλ' ἄττα MBΓ: ἀλλάττα A: ἀλλαττα NΠ
 ξυνῆν NΠMAΓ: ξυνεῖν B δι' ΠMABΓ: δι N διάφοροι
 ΠMABΓ: διαφοροὶ Π 14. γένοιντ' NMAΓ: γένοιντ Π: γέ-
 νοιτ' B 16. ὧν NMABΓ: ὡς Π 17. ὠνόμασται NΠMAΓ:
 ὠνόμασθαι B 18. γέννημα NMABΓ: γένημα Π ἢ NΠAΓ:
 ἢ MB δ' NMABΓ: δ Π συνάμα ΠMAΓ: συνάμ N: σὺν ἅμα B
 αὐτῇ
 τῇ αὐτῇ οὐσίᾳ NΠABΓ: τῆλούσία M

λησις, ἀρχὴ καὶ δύναμις οὕσα δι' ἐνεργείας τῆς προβολῆς ἢ πνεύσεως παρακτικῆ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὑποστάσεως οὐχ ὡς ἀρχὴ αὐτεξούσιος, ἀλλ' ὡς ἀναγκαία καὶ φυσικὴ τις δύναμις καὶ ἀρχή. Διὸ πρὸς τῶν θεολογούντων ἀγάπη τὸ θεῖον κέκληται Πνεῦμα· τῆς γὰρ ἀγάπης ἢ δυνάμεις βούλησις. 5

Ἐυνάδει δὲ τὰ λεγόμενα ταῖς τῶν θεολογούντων φωναῖς, οὐχ ἦττον δὲ τοῖς εἰρημένοις ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου ἐν τῷ Περὶ τριάδος βιβλίῳ, ἐν οἷς καὶ μνημὴν μὲν τὴν γεννητικὴν, βούλησιν δὲ τὴν πνευστικὴν ἐκάλεσε δύναμιν.

Φανερόν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι ὁ πατὴρ πηγαία θεότης 10 καὶ μόνος αἴτιος καὶ πηγὴ μόνη τῆς ὑπερουσίου θεότητος καὶ μόνος γεννήτωρ ἅμα καὶ προβολεὺς ὅσα τε ἄλλα πρὸς τῶν θεολογούντων ὠνόμασται, οὐ μόνον τῷ παρὰ μηδενὸς ἔχειν τὰς εἰρημένους δυνάμεις καὶ γονιμότητας, ἀλλὰ καὶ τῷ μόνον αὐτὸν ἐν τοῖς θεοῖς εἶναι τὸν μόνον παράγοντα. Αὐτὸς γὰρ μόνος ἐστὶν ὁ 15 παράγων ταῖς εἰρημέναις δυνάμεσιν ὡς πηγὴ καὶ ἀρχὴ καὶ αἰτία καὶ ὅ τι ἂν εἴποι τις τῶν ὁμοίων. Φανερόν δὲ καὶ ὅτι αἱ εἰρημέναι

2. οὐχ ὡς NMABΓ: οὐχῶς Π   3. ὡς NMABΓ: ὅς Π
 ἀναγκαία ΠAB: ἀναγκαία ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἀναγκαία NM: ἀναγκαία Γ   φυσικὴ τις NΠMAΓ: φυσικὴ τις B
 6. ξυνάδει NΠMAΓ: συνάδει B   τὰ λεγόμενα NMABI': τὰ λεγόμενα Π   οὐχ ΠMABΓ: οὐχ' N   7. εἰρημένους NΠMAΓ: εἰρημένοις ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος εἰρημένοις B   8. μνημὴν NΠMAΓ: μνή^μ B   10. ὁ ἐν συνεχείᾳ τοῦ κειμένου NΠMΓ: ὁ ἐν συνεχείᾳ τοῦ κειμένου μετὰ διόρθωσιν B: ὁ ἄνωθεν A   πηγαία MB: πηγαία NΠAΓ   11. μόνος ἔγραψα: μόνον EΓ   μόνη NΠMAΓ: μόνης B   12. γεννήτωρ MBΓ: γενήτωρ ΠA: γέννητωρ N   τε NΠMAB: τ' Γ   ἄλλα NMABΓ: ἄλλα Π   τῶν NMABΓ: τῶν Π   13. τῷ NΠMAΓ: τὸ B   παρὰ μηδενὸς ΠMBΓ: παρὰ μηδενὸς (τὸ πρῶτον μηδενὸς) N: παραμηνδενὸς A: 14. τῷ NΠMAΓ: τῷ^δ B   αὐτὸν NΠMAB: αὐτῷ Γ   16. ταῖς NMABΓ: ταῖς Π   17. ὅ τι NΠMAB: ὅτι Γ   τις NMBΓ: τίς Π: τίς A

δύο δυνάμεις ἢ θεία οὐσία πάντως ἐστὶ καὶ τὰ ἀποδιδόμενα τῷ
 θεῷ, νοῦς τε καὶ βούλησις. Νοῦς δὲ ἄρα καὶ βούλησις τελειότη-
 τες. Δυοῖν δὲ ὄντων τοῖν παραγομένοιῖν προσώποιν, υἱοῦ τε καὶ θείου
 Πνεύματος, ὁ μὲν πρόεισιν ἐκ τοῦ πατρὸς ἢ πατὴρ, διὸ καὶ πρὸς
 5 αὐτὸν ἀναφέρεται τῇ υἰότητι· υἱὸς γὰρ πατρὸς ὡςπερ καὶ πατὴρ
 ὁ πατὴρ υἱοῦ λέγεται· τὸ δ' αὖ πάλιν ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς ἐκπο-
 ρεύεται οὐχ ἢ πατὴρ, ἀλλ' ἢ προβολεὺς δήπου καὶ προβάλλων
 καὶ πνέων καὶ ὅσα τῆς ὁμοίας ὄντα τυγχάνει δυνάμεως, διὸ καὶ
 πρὸς αὐτὸν τὸ θεῖον ἀναφέρεται Πνεῦμα τῇ προβολῇ· προβολέως
 10 γὰρ πρόβλημα λέγεται, καθάπερ καὶ προβολεὺς αὐτοῦ προβλήματος
 προβολεὺς. Ὡςπερ οὖν τοῦ προβολέως ὁ πατὴρ προεπινοεῖται κατὰ
 μὲν τὸ αἰδίον οὐ· ἅμα γὰρ κατ' ἐκεῖνο πατὴρ τε καὶ προβολεὺς,
 συναϊδίως τοιοῦτος ὢν· κατὰ δὲ τὸ δύνασθαι καὶ προάγειν· πρό-
 τερον γὰρ τὸν υἱὸν παράγει τοῦ Πνεύματος, ἤδη νοούμενος ὑφε-
 15 στηκέναι τῇ πρὸς τὸν υἱὸν ιδιότητι, τῇ πατρότητι· οὕτω καὶ ὁ
 υἱὸς αὖ πάλιν προεπινοεῖται τοῦ Πνεύματος, οὐχ ὅτι οὐχ ἅμα

1. θεία ΠΜΑΒΓ: θεῖα N ἐστὶ ΝΙΙΜΑΓ: ἐστὶ Β 2. δὲ
 ΝΠΑΒΓ: τε Μ 3. τοῖν ἐν συνεχείᾳ τοῦ κειμένου ΝΜΑΒΓ: ἄνω-

0
 θεν Π παραγομένοιῖν ΝΠΜΑΓ: παραγομένην^ο διορθωθέντος
 καὶ αὐτοῦ τοῦ τὸ πρῶτον ἐν τῇ συνεχείᾳ τοῦ κειμένου γραφέντος η εἰς
 ο· ἦτοι ἔγραψε μὲν πρῶτον παραγομένην, εἶτα δὲ διέγραψε διὰ τῆς
 κάτω γραμμῆς τὸ ην καὶ διόρθωσεν εἰς οιν προσθεὶς μὲν τὸ ο ἄνωθεν,
 διορθώσας δὲ τὸ η εἰς ο καὶ προσθεὶς ἐν τέλει τὸ ιν Β προσώποιν
 ΝΠΒΓ: λείπει ΜΑ 4. ἐκ τοῦ ΠΑΒ: αὐτοῦ ΝΜΓ ἢ ΝΜΑΒΓ:
 ἢ Π πατὴρ ΝΠΜΑΓ: ὁ πατὴρ Β 6. ὁ ΝΠΜΑΓ: λείπει Β

7. οὐχ ΝΙΙΜΒΓ: οὐχ' Α (καὶ 9). προβολεὺς ΠΜΑΒΓ:
 προβολὲς Ν 9 (καὶ 11). προβολέως ΝΠΜΑΓ: βολέως προ-
 τασσομένου προ συσφιγμένου Β 10. πρόβλημα ΝΑΒΓ: πρό-
 βλημα Π: πρόβλημα σοι Μ προβλήματος ΠΜΑΒΓ: προ-
 βολήματος Μ 11. προεπινοεῖται ΝΠΜΑΓ: ἄεπινοεῖται ἐν δὲ
 τῇ ῥα προ Β 12. αἰδίον ΝΜΑΒΓ: αἰδίον Π οὐ ΝΙΙΜΑΒ:
 οὐ Γ 13. Ἐν τῇ ῥα + Ὅρα κάνταῦθα φλυαρίαν πολλοῦ γέ-
 λωτος ἀξίαν Ν

ἑλληλοῖς συναϊδίως ἐστίν· οὕτω γὰρ τὰ τρία πρόσωπα ἅμα πάντῃ
 ξυναΐδια καὶ οὐδαμῶς ἄλλο ἄλλου γε πρότερον· ἀλλ' ὅτι τὸ γεν-
 νᾶσθαι πρότερον ἐκ τῆς τοῦ χρήματος φύσεως τοῦ προβάλλεσθαι
 καὶ τὸ γεννᾶν τοῦ προβάλλειν οἷς προεπινοεῖται πατὴρ τοῦ προ-
 βάλλοντος. Καὶ αὕτη πάντως ἐστὶν ἡ τῶν θείων ὑποστάσεων τά- 5
 ξις, ἐκ τῆς πηγαίας ἀρχῆς καὶ αὐτὴ ἀνίσχουσα, τοῦ πατρὸς,
 καθ' ἣν ὁ πατὴρ μὲν τοῖν δυοῖν, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ θείου πνεύματος
 πρότερος, καὶ ταῦτα κατὰ τὸ αὐτὸ τῆς ἀϊδιότητος, ἅμα πατρός
 τε ὄντος, υἱοῦ τε καὶ θείου Πνεύματος.

Ἄλλὰ μὴν κάκεινο τοῖς εἰρημένοις προσθεῖναι δίκαιον, θεολο- 10
 γικώτατον ὄν, ὅτι ὁ πατὴρ ἐκάτερον τῶν θείων παράγει προσώπων
 ἴσον ἑαυτῷ πάντῃ πάντως καὶ ὅμοιον ταῖς αὐταῖς τῷ ἀριθμῷ τε-
 λειότησι. Πάντα γὰρ ὅσα πρόσεσι τῷ πατρὶ ἄνευ πατρότητος
 καὶ ὅσα περ ἐφαρμόττει τῇ θείᾳ πατρότητι καὶ ἄνευ πατρότητος
 ἅμα καὶ πνεύσεως καὶ ὅσα περ αὐταῖς κοινῶς ἐφαρμόττει κοινὰ 15
 καὶ τοῖς ἐκ πατρὸς εἶναι ὁ θεολογικὸς παραδίδωσι λόγος. Αὐτὰ
 μὲν γὰρ, ἧτοι πατρότης καὶ πατρότης ἅμα καὶ πνεῦσις καὶ ὅσα

1. συναϊδίως ΝΠΑΒΓ: συναϊδίως Μ 2. ξυναΐδια ΠΜΑΓ:
 συναΐδια ΝΒ ἀλλ' Ε: καὶ Γ 4. γεννᾶν ΝΜΑΒΓ: γεννᾶν Α
 προεπινοεῖται ΝΠΜΑΓ: προεπινοεῖται ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γρα-
 φέντος προεπινοεῖται Β 7. πατὴρ μὲν ΝΠΑΒΓ: μὲν πατὴρ Μ
 8. αὐτὸ ΝΠΒΓ: αἰ ΜΑ πατρός τε ΠΜΑΒΓ: πατρὸς τὲ Ν
 9 ὄντος ΝΜΑΒΓ: ὄντος Π 10. ἀλλὰ μὴν ΠΜΑΒΓ: ἀλ-
 λαμὴν Ν εἰρημένοις ΝΜΒΓ: προειρημένοις ΠΑ προσ-
 θεῖναι ΝΠΑΒΓ: προσθεῖναι ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος προσθη-
 ναι Μ δίκαιον ΝΜΑΒΓ: δίκαιον Π θεολογικώτατον ΝΠΜΑΓ:
 θεολογικότατον Β 11. ὅτι ΝΠΜΑΓ: καὶ ὅτι Β ὁ ΝΠΜΑΓ:
 λείπει Β ἐκάτερον ΝΜΑΒΓ: ἐκάτερον Π θείων ΝΜΑΒΓ:
 θεῖων Π 12. ἴσον ΝΠΜΑ: ἴσον Β πάντῃ ΝΜΑΒΓ: πάντῃ Π
 πάντως ΠΜΑΒΓ: πάντ Π 14. ἐφαρμόττει ΝΜΑΒΓ: ἐφαρ-
 μόζει Π καὶ ἄνευ (ἄνευ Π) - πνεύσεως ΝΠΜΑΓ: λείπουσι Β
 15. περ ΝΠΑΜΓ: πὲρ Β 17. καὶ πατρότης ΝΠΜΑΓ: καὶ
 υἰότης ἐν τῷ κειμένῳ, ἐν δὲ τῇ ᾠξ καὶ πατρότης Β

παρέπεται τῇ πατρότητι καὶ αὖ πάλιν πατρότητί τε καὶ πνεύσει, σχέσεις εἰσι μόνον, οὐ τελειότητες, ὡςπερ καὶ ἡ υἰότης καὶ ἡ ἐν τῷ Πνεύματι πνεύσις· διὸ καὶ ιδιότητες ταῦτα, ἐνὶ μόνῳ τῶν προσώπων ἐκάστου προσόντος ἤκιστα κινουμένου καὶ μεταπίπτοντος. Ἐὰ δὲ παρὰ ταῦτα πάντα τὰ αὐτὰ τῷ ἀριθμῷ κοινὰ τοῖς τρισίν, ἵν' εἴη τοῖς αὐτοῖς ἴσος καὶ ὅμοιος θεὸς ὁ υἱὸς θεῷ τῷ πατρὶ καὶ θεὸς τὸ Πνεῦμα θεῷ πατρὶ τε καὶ τῷ υἱῷ· καὶ διὰ ταῦτα θεὸς εἷς τὰ τρία τῇ αὐτῇ καὶ μιᾷ οὐσίᾳ καὶ ταῖς αὐταῖς τελειότησι, τοῦ τρόπου μόνου πως ἐναλλάττοντος, οἷς ἐν πατρὶ 10 μὲν πηγαίως ταῦτα καὶ ἀνάρχως καὶ ἀναιτίως καὶ μὴ παρ' ἄλλου του διδόμενα, ἐν δὲ τῷ υἱῷ καὶ πνεύματι παρ' ἄλλου τε διδόμενα τοῦ πατρὸς οὐκ ἀνάρχως, οὐ πηγαίως, οὐδ' ἀναιτίως. Μόνη γὰρ πηγή τῆς ὑπερουσίου θεότητος ὁ πατὴρ καὶ μόνος αὐτὸς αἰτία καὶ αἴτιος, ὅτι καὶ μόνος ἀναίτιός τε καὶ ἄναρχος· 15 οὐδὲ γὰρ ἔκ τινος καὶ αὐτὸς, ἵν' εἴη καὶ αὐτὸς πως αἰτιατὸν καὶ

1. παρέπεται M: περ ἔπεται NΠABΓ: τῇ πατρότητι- πάλιν ΠMABΓ: τῇ N πατρότητί NMABΓ: πατρότητι Π πνεύσει NΠMAG: πνεύσις ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος πνεύσεως B
2. οὐ NΠMAG: οὔτε B ἢ NΠABΓ: λείπει M ἢ NΠABΓ: λείπει M
3. πνεύσις NΠABΓ: πνεύσις ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος πνεύσεως M
4. προσώπων ἐκάστου NMAΓ: προσόντων ἐκάστου ἐν δὲ τῇ φά Γρ. προσώπων B: ἐκάστου προσώπων Π προσόντος NMBΓ: πεσόντος ΠA κινουμένου NMABΓ: νουμένου Π
5. παρὰ ταῦτα NΠABΓ: μετα- ταῦτα M
6. ἴσος NΠMAG: ἴσος B
7. τῷ NΠMAG: λείπει B
8. διὰ ταῦτα NΠBΓ: διαταῦτα MA μιᾷ Γ: μιᾷ NΠMA: μία B
9. πως ΠMAG: πῶς NB
10. ἄλλου M: ἄλλού NΠABΓ διδόμενα NΠMAG: δεόμενα· ἐν δὲ τῷ υἱῷ καὶ πνεύματι δια- γεγραμμένα, ἐν δὲ τῇ φά Γρ. διδόμενα B
- 10-11. ἐν δὲ-ἄλλού- διδόμενα ΠABΓ: λείπουσι NM
11. οὐκ NMABΓ: λείπει Π
12. ἀναιτίως ΠMABΓ: ἀναιτίως N
15. ἵν' NΠABΓ: ἵνα ἀρχόμενον τὸ πρῶτον ἀπὸ γράμματος ο εἶτα διορθωθέντος M

τὰ αὐτῷ προσόντα παρ' ἄλλου του καὶ μὴ ἀνάρχως μηδὲ πηγαίως. Αὐτὸς γὰρ μόνος υἱοῦ καὶ Πνεύματος ἀρχὴ ἀναρχος καὶ ἀναίτιος, ὡς ἐλέγομεν.

Παράγων τοίνυν ὁ πατήρ τὸν υἱόν, δίδωσιν αὐτῷ τὴν θείαν οὐσίαν καὶ ὅσαι περ αὐτῆς τελειότητες, ὥστε καὶ τὴν γεννητικὴν ⁵ καὶ προβλητικὴν ἅμα δύναμιν. Τῆς γὰρ αὐτῆς οὐσίας τὰ πρόσωπα καὶ τὰς αὐτὰς ἔχει δῆπουθεν τελειότητας, ὡς ἐδέδεικτο. Καὶ νοῦς δὲ καὶ βούλησις τελειότητες. Ἄλλως τε τίς οὐκ οἶδε νοῦν τε καὶ βούλησιν τὰ αὐτὰ πάντα πάντως ἐν πατρὶ καὶ υἱῷ καὶ τῷ Πνεύματι; Ἄλλὰ μὴν ὅθ' ὁ υἱὸς παρήγετο ἐκ πατρὸς ὡς πατὴρ, οὐ ¹⁰ νοεῖται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ πατρὸς ὡς προβολέως παράγεσθαι· προεπινοεῖται γὰρ ὁ πατήρ ἢ πατήρ τοῦ προβολέως ἢ προβολεὺς, ὡς ἐλέγετο, ἄλλως τε καὶ τῆς πατρότητος ὑφεστώσης, μιᾶς ιδιότητος οὐσης, τὴν πατρικὴν ὑπόστασιν, καθάπερ καὶ τὸν υἱόν ἢ υἰότης, καὶ τὸ Πνεῦμα, ἢ προβολή, οὐκ ἂν ἅμα εἶη ¹⁵ πατρότης καὶ ἢ ἐν τῷ πατρὶ προβολή. Προεπινοηθήσεται γὰρ

1. αὐτῷ Γ: αὐτῷ ΝΠΜΑ: αὐτὰ Β παρ' ΝΜΑΒΓ: παρ Π ἄλλου Ν: ἄλλοῦ ΠΜΑΒΓ ἀνάρχως ΝΜΑΒΓ: ἀνάρχως Π μηδὲ ΠΓ: μὴδὲ ΝΜΑΒ 3. ἐλέγομεν ΝΜΑΒΓ: λέγομεν Β
4. παράγων ΝΠΜΑΓ: παράγων μετὰ ἕτερον παράγων διαγεγραμμένον Β 5. περ ΝΠΑΓ: παρ' Μ ὥστε καὶ τὴν γεννητικὴν συνεχῶς ἐν τῷ κειμένῳ ΝΠΜΑΓ: ὥστε ἂ ἐν δὲ τῆ ῶα καὶ τὴν γεννητικὴν Β 6. προβλητικὴν ΝΠΜΑΓ: τὴν προβλητικὴν Β οὐσίας ΝΜΑΒΓ: οὐσίας Π 7. αὐτὰς ΝΠΜΑΓ: ἀρχὰς διαγεγραμμένον ἐν τῷ κειμένῳ. ἐν δὲ τῆ ῶα αὐτὰς Β ἔχει ἐν τῷ κειμένῳ ΝΠΑΓ: πρόσθετον ἐν τῆ ῶα Β: λείπει Μ ἐδέδεικτο ΠΜΑΒΓ: ἐδέδεκτο Ν 8. τελειότητος ΝΜΑΒΓ: τελειότητες Π τίς ΝΠ: τίς ΜΑΒΓ 9. πάντα ΝΜΑΒΓ: παντὴ Β
10. ἀλλὰ μὴν ΠΜΑΓ: ἀλλαμὴν Ν: ἀλλ' ὁ μὴν Β ὅθ' ΠΜΑΒΓ: ὅθ Ν ὁ ΝΠΜΑΓ: λείπει Α ἐκ πατρὸς ΝΜΑΒΓ: ἐκ τοῦ πατρὸς Π 11. πνεῦμα τὸ ἅγιον ΝΠΜΑΒ: τὸ ἅγιον πνεῦμα Γ τοῦ ΝΜΑΒΓ: λείπει Β 13. προβολεὺς ΠΜΑΒΓ: προβολὴς Ν ὑφεστώσης ΠΓ: ὑφιστώσης ΝΜΑΒ

πατρότης τῆς ἐν πατρὶ, ταῦτόν δὲ εἰπεῖν τῆς ἐνεργητικῆς προβολῆς. Οὐκοῦν καὶ ὁ υἱός, ὅθ' ὁ πατὴρ ὡς προβολεὺς παράγει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὴν αὐτὴν ἔχων παρὰ τοῦ πατρὸς διὰ γεννήσεως δύναμιν, τὴν προβλητικὴν δῆλα δὴ, ξυνεπινοηθήσεται τῷ πατρὶ
 5 πρὸς τὴν τοῦ Πνεύματος πρόδον, μίαν οὔσαν ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ, μιᾷ δῆλα δὴ δυνάμει τε καὶ ἀρχῇ, τῇ ἐν πατρὶ καὶ υἱῷ, ἐν μὲν ἐκείνῳ πηγαίως οὔση καὶ ἀνάρχως καὶ μὴ παρ' ἄλλου, ἐν δὲ τῷ υἱῷ διδομένη διὰ γεννήσεως ἐκ πατρὸς, ὡς ἐξ ἀρχῆς ἀνάρχου καὶ πηγῆς καὶ αἰτίας, ἐξ ἧς ἑκάτερα πρόβεισιν, υἱός τε καὶ Πνεῦμα ἅγιον.
 10 Ὡστε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰκότως ἐκ πατρὸς ἐκπορεύεσθαι λέγεται δι' υἱοῦ κατὰ τὴν ξυνεπτυγμένην θεολογίαν. Οὐδὲ γὰρ ἐκ μόνοῦ πατρὸς, ἵνα μὴ νομίζοιτο ὁ υἱός αὐτῷ ἀνόμοιος, μὴ τὰς αὐτὰς ἔχων τελειότητας τῷ πατρὶ καὶ διὰ τοῦτο μὴδ' ὁμοούσιος, ὅπερ οὐδαμῶς ἀπέοικε τῇ τοῦ Ἀρείου αἵρέσει, τὸν υἱὸν ἀλλοτριούση
 15 τῆς θέας φύσεως τοῦ πατρὸς· ὧν γὰρ αἱ δυνάμεις διάφοροι καὶ αὐτὰ ἂν εἶεν ταῖς οὐσίαις διάφορα· οὐδ' αὖ ἐξ υἱοῦ, ἵνα μὴ πάλιν ὁ υἱός ἀρχὴ νομίζοιτο ἀναρχος καντεῦθεν πάλιν ἀλλότριος τῆς πατρικῆς οὐσίας καὶ φύσεως, πρὸς δὲ καὶ ἵνα μὴ υἱωνὸς νομίζοιτο τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ πατρὸς καὶ υἱὸς αὖ πάλιν τοῦ

1. ταῦτόν Β: ταυτόν ΝΠΜΑΓ: δὲ ΝΜΑΒΓ: δ' Π 2. προβολεὺς ΠΜΑΒΓ: προβολὲς Ν 3. διὰ γεννήσεως ΝΑΒΓ: διὰ γεννήσεως Π: διαγεννήσεως Μ 4 (καὶ 6). δῆλα δὴ Β: δηλαδὴ ΝΠΜΑΓ: ξυνεπινοηθήσεται ΠΜΑΒΓ: ὑνεπινοηθήσεται Ν

6. μιᾷ Γ: μιᾶ ΝΜΑΒΓ: μιᾶ Ν τε ΠΑΒΓ: τὲ ΝΜ ἀρχῇ Ε: ἀρχῇ Γ 7. οὔση Ε: οὔσης Γ 8. διδομένη ἔγραψα: διδομένη ΕΓ ἐξ ἀρχῆς ΝΠΒΓ: ἐξαρχῆς ΜΠ 11. ξυνεπτυγμένην ΠΜΑΒΓ: ὑνεπτυγμένην Ν 13. διὰ τοῦτο ΝΠΒΓ: δια-

δια
 τοῦτο Α: τοῦτο Μ μὴδ' ΝΠΒΓ: μὴδ' ΜΑ ὅπερ ΠΜΑΒΓ: ὅπερ Ν 14. τοῦ ΝΜΑΒΓ: λείπει Π ἀρείου ΝΜΑΒΓ: ἀρείου Π

ἀλλοτριούση ΝΜΑΒΓ: ἀλλοτριούσης Π 15. φύσεως ΝΠΑΒΓ: φύσεως μετὰ διαγεγραμμένον οὐσίας Μ 16. ἂν ΝΜΑΒΓ: ἂν Π οὐδ' ΝΜΑΒΓ: οὐδ' Π 17. πάλιν ΠΜΑΒΓ: πάλιν Ν

υιοῦ τοῦ θεοῦ· ἦν γὰρ ἄν καὶ ὁ υἱὸς αὐτῷ πάλιν πατήρ· πρὸς δὲ καὶ ἵνα μὴ νομίζοιτό τι τῷ υἱῷ προσεῖναι ὡς παρακτική δύναμις τοῦ ἁγίου Πνεύματος, μὴ τὸ αὐτὸ ὄν τῷ ἀριθμῷ κἀν τῷ θεῷ καὶ πατρί. Ἐπεισάγεται γὰρ καὶ τούτῳ πάλιν αὐθις τὸ τῆς οὐσίας ἀνόμοιον, ἃ δὴ πάντα ἀνόσια καὶ ἀθέμιτα καὶ πόρρω τῆς τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησίας καὶ πίστεως.

Διὰ τοῦτο οἱ τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλοι καὶ ἡ καθολικὴ ἐβδόμη σύνοδος ἐκ τοῦ πατρὸς ἀπεφώνησαν δι' υἱοῦ τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι Πνεῦμα, οὐχ ὡς αἰτίου τοῦ υἱοῦ ὄντος, οὐδ' ὡς ἀρχῆς ἀπλῶς καὶ προβολέως τῆς τοῦ Πνεύματος ὑποστάσεως, ἀλλ' ὡς ξυναιτίου καὶ ἀρχῆς ἐξ ἀρχῆς, οὐδ' ὡς μὴ οἴου τε ὄντος τοῦ πατρὸς μόνου μόνως τὸ Πνεῦμα παράγειν τὸ ἅγιον. Ἡ γὰρ ἄν οὐδὲ τὸν υἱὸν ἄνευ τινὸς ἑτέρου προσώπου γεννηῆσαι μόνος πατήρ ἠδύνατο οἷς τῆς αὐτῆς ἐστὶ τελειότητος τῶν παραγομένων ἐκάτερον καὶ δυνάμεως. Πατήρ μὲν γὰρ αὐτὸς αὐτάρκως τὸν υἱὸν γεννᾷ καὶ τὸ Πνεῦμα προβάλλει τὸ ἅγιον, αὐτοῦ τε ὄντος ἔσται καὶ ὁ υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα, αὐτοῦ τε αὐτῷ ἀπόντος τῆ ἐπινοίᾳ οὐδ' υἱὸς ὄλως ἔσται οὐδὲ Πνεῦμά πως ἐξ υἱοῦ οὐδ' ὄλως ἐν οὐδὲν τῶν προσώπων,

1. ἄν NMABΓ: ἄν Π δὲ ΠMABΓ: δὲν N 3. τὸ αὐτὸ ΕΓ: τῷ αὐτῷ Migne ὄν NMABΓ: ὄν Π κἀν NΠAB: κἀν M: κἀν Γ 4. τούτῳ Γ: τούτῳ ΠMAB: τοῦτο N 7. διὰ τοῦτο NΠBΓ: διατοῦτο MA ἐβδόμη BΓ: ζῆ ΠMA: ζ' N 8. ἀπεφώνησαντο (ἀπεφώνησαντο Γ) δι' υἱοῦ τὸ ἅγιον NMABΓ: δι' υἱοῦ τὸ ἅγιον ἀπεφώνησαντο Π 9. οὐχ ΠMBΓ: οὐχ' NA 10. ξυναιτίου ΠMABΓ: ὑναιτίου N 11. ἐξ NMBΓ: καὶ ἐξ ΠA ἀρχῆς ΠMBΓ: αρχῆς NA οἴου MABΓ: οἴου NΠ 13. προσώπου NMABΓ: προσώπου Π 14. ἐστὶ MABΓ: ἐστὶ NΠ τελειότητος NΠABΓ: τελειότητος ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος τελειότητος M παραγομένων ΠMABΓ: παραρμωμένων N ἐκάτερον NMABΓ: ἐκάτερον Π 16 (καὶ 17). τε NΠABΓ: τὲ M τε ΠABΓ: τὲ NM 17. υἱὸς NMABΓ: ὁ υἱὸς Π 18. πνεῦμά AB: πνεῦμα NM: τὸ πνεῦμά ΠΓ οὐδ' ὄλως NMBΓ: οὐδόλως ΠA οὐδὲν NMABΓ: οὐδὲν Π

μή ὅτι γε πρόδος καὶ ἡ πρὸς ὑπαρξιν τῶν προσώπων ἐνέργεια. Υἱὸς δ' ὡς προβάλλων παράγων πως καὶ αὐτὸς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐκ τοῦ πατρὸς προῖον, αὐτό γε προβάλλει καὶ τοῦ πατρὸς προβάλλων ἐξήρτηται, μή ὅτι καθ' ὃ γεννᾶται, ἀλλὰ καὶ ἡ προβάλλων ἐστίν, οἷς διὰ γεννήσεως τῆς αὐτῆς μεταλαβῶν δυνάμεως τοῦ πατρὸς ὡς προβάλλοντος προβάλλει καὶ αὐτὸς συνάμα τῷ πατρὶ τὸ ἐκ πατρὸς προβαλλόμενον. Ὡστε καὶ εἰ κατ' ἐπίνοιαν ὁ προβολεὺς μὲν τοῦ πατρὸς προηγείτο, τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ ἅγιον πρότερόν πως ἐκ τοῦ προβολέως παρήγετο τοῦ υἱοῦ, ὁ υἱὸς ἂν ἦν ἐκ τοῦ προβολέως διὰ τοῦ Πνεύματος, τὸ δὲ γε Πνεῦμα τῇ αὐτῇ δῆπου δυνάμει τῇ ἐν πατρὶ, τῇ γεννητικῇ δῆλα δὴ τοῦ υἱοῦ, παρήγεν ἂν καὶ αὐτὸ τὸν υἱὸν ἐκ τοῦ προβολέως ὡς γε πατρὸς, οὐχ ὅτι ὁ προβολεὺς ἢ πατήρ οὐκ ἦν ἂν αὐτάρκης τὸν αὐτοῦ γεννῆσαι υἱόν, ὅπου νῦν αὐτάρκως μόνος γεννᾷ, καθάπερ καὶ τότε μόνος αὐτάρκως ἂν τὸ Πνεῦμα παρήγε τὸ ἅγιον, ἀλλ' ὅτι τὴν αὐτὴν ἂν εἶχε γεννητικὴν δυνάμιν τῷ πατρὶ, διὰ πνεύσεως αὐτῷ δοθεῖσαν ὡς τελειότητα καὶ δυνάμιν ἐκ πατρὸς, μήπω τοῦ υἱοῦ τῇ ἐπινοίᾳ παραγομένου.

Τὴν δὲ ξυνεπτυγμένην ταύτην θεολογίαν ἡ ῥωμαϊκὴ ἀναπτύ-

1. μή ὅτι ΠΜΑΒΓ: μῆοτι Ν 3. αὐτὸ ΝΠΑΒΓ: αὐτὸ μετὰ πρ διαγεγραμμένον Μ 4. μή ὅτι ΒΓ: μῆοτι Α: μῆοτι Π: μῆοτι ΝΜ καθ' ὃ ἔγραψα: καθὸ ΕΓ 5. ἐστίν ΝΠΜΒΓ: ἔστιν Α

διὰ γεννήσεως ΒΓ: διαγεννήσεως ΝΠΜΑ 6. συνάμα ΜΑΒΓ: σὺν ἅμα ΝΠ: σύναμα Migne 7. ἐπίνοιαν ΝΜΑΒΓ: ἐπείνοϊαν Β 8. προηγείτο ΝΠΑΓ: προήγετο ΜΒ πρότερόν ΝΜΑΒΓ: προτερόν Π 10. τὸ δὲ γε ΠΑΓ: τό τε ΝΜΒ δῆπου ΝΠΑΓ: που ΜΒ 11. δῆλα δὴ ἔγραψα: δηλαδὴ ΕΓ

παρήγεν ΠΜΑΒΓ: παρήγεν Ν 12. ἂν καὶ αὐτὸ ΝΜΑΒΓ: ἂν αὐτὸν Π 13. ἂν ΝΠΜΒΓ: λείπει Α αὐτοῦ ΜΒΓ: αὐτοῦ ΝΠΑ 14. μόνος ΝΜΑΒΓ: μόνον Π καθάπερ ΝΠΑΓ: καὶ καθάπερ ΜΒ 15. ἂν ΝΜΑΒΓ: ἂν Β 17. μήπω ΝΠΑΒΓ:

μήπω μετὰ μὴ πρ διαγεγραμμένον Μ 19. ξυνεπτυγμένην ΠΑΒ: ξυνεπτυγμένην Μ: συνεπτυγμένην Ν: ξυνεπλύγμένην Γ